

DOKUMENTI I PROJEKTI

CENTAR ZA MEĐUNARODNO HUMANITARNO PRAVO I MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE NA FAKULTETU POLITIČKIH NAUKA UNIVERZITETA U BEOGRADU

Krajnje ozbiljni izazovi

PROF. DR VESNA KNEŽEVIĆ – PREDIĆ direktorka Centra za međunarodno humanitarno pravo i međunarodne organizacije Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu

Vreme i događaji na prostorima bivše Jugoslavije, koji su, uostalom, predstavljali moćan katalizator sumnji i osporavanja, nikako nisu predstavljali idealan kontekst za smireno i objektivno promišljanje i formulisanje odgovora na ove izazove. Izazove koji nisu ostali zatvoreni u tom kontekstu koji je, nadamo se i verujemo, ostao iza nas. Izazove čije reperkusije osećamo danas i, strepimo, zadugo. Otuda je potreba da se traže, nalaze i artikulišu odgovori na izazove ostala

Pravna stručna i naučna javnost suočila se poslednjih decenija XX veka i na samom početku novog milenijuma sa čitavim nizom krajnje ozbiljnih izazova. Od nje se glasno tražilo, pa i zahtevalo, da odgovori na neka važna, fundamentalna pitanja koja su problematizovala poimanje i funkciju prava, ali i neka pitanja koja su, ako i ne fundamentalna u konceptualnom smislu, izuzetno značajna u pogledu efekata koje proizvode na svakodnevni život zajednice i njenih pripadnika. Sumnji je posebno podvrgnut normativni okvir međunarodnih odnosa, međunarodno pravo, a pre svega i iznad svega onaj njegov korpus koji pretenduje da uredi verovatno najtragičniju situaciju koja može zadesiti organizovano društvo – rat. Vreme i događaji na prostorima bivše Jugoslavije, koji su, uostalom, predstavljali moćan katalizator sumnji i osporavanja, nikako nisu predstavljali idealan kontekst za smireno i objektivno promišljanje i formulisanje odgovora na ove izazove. Izazove koji nisu ostali zatvoreni u tom kontekstu koji je, nadamo se i verujemo, ostao iza nas. Izazove čije reperkusije osećamo danas i, strepimo, zadugo. Otuda je potreba da se traže, nalaze i artikulišu odgovori na izazove ostala.

Centar za međunarodno humanitarno pravo i međunarodne organizacije Fakulteta političkih nauka Univerziteta u Beogradu formiran je kao jedan od mogućih koraka u tom pravcu. Početkom decembra on je zvanično započeo svoje delovanje panel diskusijom sa poslanicima sedme sile organizovanom oko tri pitanja:

- 1) Da li je u novom veku na delu novi rat koje «staro» pravo nije u stanju da «pojmi», pa shodno tome ni da uredi?
- 2) Ko je borac, legitimni borac kako se često i ne sasvim precizno govori, te stoga ima «dozvolu da ubije», a ko terorista?
- 3) Zločin u ratu i kazna?

Živa razmena ideja između panelista pretočila se, nešto kasnije, u širu razmenu ideja o «Nasleđu i izazovima međunarodnog humanitarnog prava» u kojoj je, između ostalog, razmotrena koncepcija na kojoj Centar počiva. Jer, Centar je osmišljen kao akademsko, organizaciono i informativno središte kontinuiranog istraživanja međunarodnog humanitarnog prava (MHP) i međunarodnih organizacija (MO), kao i unapređenje znanja o njima, te središte za sticanje potrebnih veština za primenu tako stečenog znanja. Snažno oslonjen na aktivnosti koje su se prethodnih godina odvijale na Fakultetu političkih nauka i oko njega, Centar je kao svoje glavne ciljeve, pored razvijanja naučnoistraživačke delatnosti, prepoznao i u razvijanju obrazovne, izdavačke, bibliotečke i dokumentaciono-informacione delatnosti.

Dakako da naučnoistraživačka i obrazovna aktivnost zauzima centralno mesto. Konačno, to su aktivnosti koje su ovu akademsku sredinu učinile ne samo prepoznatljivom, već vodećom akademskom institucijom u oblasti međunarodnog humanitarnog prava u regionu. Sistematsko praćenje razvoja MHP i MO, intenzivna razmena stanovišta o pitanjima tako osetljivim kao što su sukobi na prostorima bivše Jugoslavije i tako fundamentalnim kao što je funkcija prava u oružanim sukobima, interaktivna nastava na svim nivoima studiranja i istraživanja, nacionalna, regionalna i međunarodna odmeravanja znanja, specijalističke strukovne i specijalističke akademске studije deo su tradicije Fakulteta.

Otvoren prema onima koji tek traže i pronalaze svoje mesto u akademskoj sredini – studentima

dodiplomskih studija, kao i onima koji su tu fazu ostavili iza sebe, ali ih priroda svakodnevnog posla ili želja za specijalizacijom ili prosto, želja za daljim usavršavanjem vodi prema MHP ili MO, Centar se poduhvatio u našim prilikama ne sasvim lakog zadatka da unapredi, a gde je potrebno i izgradi, neophodne prepostavke za takvo delovanje. Pribavljen je značajan broj najreferentnijih izdanja (knjige, časopisi, radni papiri) neophodnih za praćenje i istraživanje savremenih aktivnosti. Uz to, nastavlja se i tradicija približavanja strane literature studentima i drugim čitaocima prevođenjem izabranih dela i dokumenata na srpski jezik. Istovremeno, Centar pokreće objavlјivanje knjiga, brošura i drugih publikacija i periodičnih izdanja kojima se predstavljaju rezultati istraživanja sprovedenih u okvirima ili uz pomoć Centra.

Ponovimo, na kraju, da je Centar sam produkt jednog relativno dugog i ne uvek jednoznačnog procesa koji je delom stvarao, a delom proistekao iz osobene atmosfere akademске sredine u kojoj je formiran. Od samih početaka oličenih u prvim Specijalističkim studijama međunarodnog humanitarnog prava početkom ove decenije, koje i danas traju kao Specijalističke strukovne studije MHP i prava ljudskih prava, preko prvog regionalnog takmičenja koje je, opet tih godina, okupilo studente sa prostora bivše Jugoslavije, prvog odmeravanja na svetskom takmičenju Žan Pikte, Regionalne škole koja je izrasla iz relativno kratkog kursa, obuke profesora građanskog vaspitanja ... ideja na kojoj je Centar baziran uživala je poverenje, podršku, saradnju i pomoć ne samo akademске sredine u kojoj je nastao već i niza drugih institucija i pojedinaca. Uz sav rizik koji nabranjanje sa sobom nosi naprsto se mora reći da su i druge akademске sredine u zemlji i u regionu pokazale ponekad i mnogo više od dobrih želja i namera, zatim nacionalno društvo Crvenog krsta i, od početka i nemerljivo, Međunarodni komitet crvenog krsta.